Skolforskningspodden avsnitt 1: Individanpassad vuxenutbildning

INFORÖST 1: Praktiknära skolforskning – vad är det?

INFORÖST 2: Vad finns det för forskning inom just ditt ämne?

INFORÖST 3: Undervisning på vetenskaplig grund – hur gör vi?

INFORÖST 4: Välkommen till Skolforskningspodden och till det här allra första avsnittet av vår podcast. Dagens avsnitt handlar om individanpassad vuxenutbildning. Hur arbetar man med klassrumsundervisning och distansundervisning? Det finns många olika behov. Hur möter man dem? Och inte minst, hur tar man tillvara vuxna elevers erfarenheter och kompetenser i undervisningen? Detta är några av de frågor som läraren Daniel Edwall och forskaren och projektledaren Pontus Wallin pratar om. Programledare är Alva Appelgren.

ALVA: Idag är jag här med Daniel Edwall som är lärare i historia och samhällskunskap. Hej Daniel.

DANIEL: Hej, trevligt att vara här.

ALVA: Ja, kul att du är här. Och var jobbar du någonstans?

DANIEL: Jag jobbar på Södertörns folkhögskola på allmän kurs. Mina elever, våra elever eller deltagare de läser motsvarande de gymnasiegemensamma ämnena i gymnasieskolans kurser.

ALVA: Just det. Och vi har också med oss Pontus Wallin som gjort en systematisk översikt av vuxenutbildning. Hej Pontus.

PONTUS: Hej.

ALVA: Och vi ska prata om översikten Individanpassad vuxenutbildning och den har fokus på digitala verktyg. Och jag tänkte höra med dig Daniel, har du hittat något i översikten som relaterar till din vardag?

DANIEL: Ja, nej, men jag tycker att det är mycket intressant i den här rapporten. En sak som jag tänker på är just klassrumsundervisningen kontra distansundervisningen som ni skriver en del om, att distans-undervisningen fyller en viktig funktion. Vi har den även på vår skola, en liten enhet, men

framförallt också att klassrumsundervisningen, eller att ha en fysisk skola, att möta elever till vardags, fyller en väldigt viktig funktion som inte bara är kopplat direkt till kanske den direkta undervisningen utan också i det vardagliga mötet, det sociala samspelet och sådana frågor där många av våra elever tror jag behöver just det. Att man har stått utanför skolan, man har kanske sämre erfarenheter från undervisning sedan tidigare och att det krävs, det är en ganska lång startsträcka för många att komma igång med undervisningen. Och där tror jag just att det vardagliga mötet fyller en viktig funktion.

ALVA: Skulle du Pontus vilja beskriva vad översikten handlar om? Vad har ni haft för frågeställningar?

PONTUS: Ja, vi har ju då utgått från två frågor i översikten där den första handlar om hur lärare egentligen ska göra för att individanpassa undervisningen för att möta vuxna elever som har väldigt olika behov och förutsättningar när de kommer in i utbildning. Och den andra frågan är då om digitala verktyg kan användas för att, på ett bra sätt, individanpassa undervisningen.

ALVA: Och man gör ju alltid en sammanfattning i en sådan här rapport. Vad har ni kommit fram till?

PONTUS: Det som Daniel beskriver, det är ju också någonting som speglas i forskningen där vi kan se att det tycks viktigt för elever att ta inspiration från andra elever. Att imitera andra elever som de ser lyckas bra i skolan eller är duktiga på att lära, vet hur man beter sig för att på bästa sätt ta till sig ett kunskapsinnehåll.

[MUSIK]

ALVA: Och det här med vad som händer mellan elever, hur jobbar du med det Daniel?

DANIEL: Ja, nej men det finns ju i folkhögskolans idé att vi hjälper varandra, att man förväntas hjälpa varandra. Att deltagare hjälper andra deltagare och att vi uppmuntrar deltagare att just göra det. Och vi är en ganska liten skola, förhållandevis få lärare så att det är, skulle jag säga direkt nödvändigt att man har den synen på deltagare. Det är vuxna människor. Man kommer med olika typer av bakgrund och kunskaper.

ALVA: Det här är alltså något man jobbar mycket med och som också tas upp i rapporten. Och du Pontus, du nämnde flera gånger då olika resultat och det här med deltagare som hjälper varandra var ju ett resultat. Vad har ni för andra?

PONTUS: Vad vi kan se i forskningen, det är att vuxna elever har olika förutsättningar att tillgodogöra sig undervisning som sker med stöd av digitala verktyg. Där kan det vara så att vissa elever att distans-undervisning kan fungera väldigt bra men för andra kan det vara en utmaning. Speciellt om distansundervisningen bygger på väldigt mycket självständigt arbete då kan det vara svårt för vissa elever att kanske ha självdisciplin, att jobba självständigt. Men vi kan också se att digitala verktyg verkligen kan fungera som ett komplement till klassrumsundervisning. Bland annat var det en studie som visade att elever kanske känner sig obekväma med att be läraren om repetition i en klassrumssituation men om undervisningen sker på distans så är det inte lika tydligt att den här eleven alltid sitter och räcker upp handen. Så att det kan gynna vissa elever.

ALVA: Upplever du Daniel att det kan vara så att en del elever är modigare på distans och vågar ställa frågor på ett annat vis än hur det är på plats? Kan det vara lättare för vissa elever på distans kanske?

DANIEL: Ja, för vissa elever så tror jag att distans fyller en viktig funktion och att det är enklare. En del elever kan ju av olika anledningar ha svårt för den sociala biten i skolan och då kan distans vara helt avgörande för att komma vidare med sina studier, om alternativet är att inte studera alls.

INFORÖST 5: Du lyssnar på Skolforskningspodden – där undervisning och forskning möts.

DANIEL: Och i någon mening så är ju kommunikationen blir ju, den blir ju ganska enkel för att den sker framförallt mejlledes, och det är ganska enkelt och tydligt. Det är tydliga ramar. Vi har digitala läromedel som är ganska lättillgängliga. Vi har en plattform där jag enkelt lägger upp skoluppgifter och där eleverna lämnar in och jag läser och ger feedback. Och det är också mer flexibelt. Jag tänker, människor som bor på annan ort, det kan vara så att man arbetar deltid eller av olika anledningar har svårt att komma in varje dag till skolan.

ALVA: Just det, det finns fördelar med distansundervisning. Det svåra kanske kan vara att man känner sig utanför sitt sammanhang och måste vara den som styr lite mer.

DANIEL: Nej, det är helt klart så. Och vissa elever klarar det galant, men vissa gör det inte och behöver nog det här vardagliga mötet, en

lärare som tjatar lite och peppar och påminner om uppgifter och så.

ALVA: Och hur sker den här handledningen på distans?

DANIEL: Ja, det är ju framförallt digitalt, så att jag återkommer med feedback. Och idag är det ganska tacksamt, man kan arbeta digitalt och jag kan gå direkt in i dokumenten som de lämnar in och kommentera i löpande text, och sedan så har vi också ordinarie träffar vid sex tillfällen per år. Men då naturligtvis så ställs det väldigt höga krav, det gäller att man ligger på topp just då när man kommer till vår skola och möts och diskuterar.

ALVA: Vad säger du om det Pontus?

PONTUS: Ja, men det är intressant att höra. Känner du Daniel att distansundervisning tvingar dig till vissa pedagogiska val, som till exempel att det kanske blir mer individuell handledning eller har du möjlighet att undervisa i grupp på distans? Eller hur fungerar det? Jobbar ni med flippat klassrum till exempel, att du har inspelade, eller att du vänder dig till hela gruppen med en lektion?

DANIEL: Nej, det har vi inte utan det är jag skulle säga en ganska traditionell undervisningsform. Jag lägger upp planering, jag lägger upp uppgifter. I regel så är det knutet till läroböcker. Det behöver inte alltid vara så. Och eleverna arbetar och lämnar in och sedan när vi träffas så brukar vi diskutera uppgifterna. Så att någon sorts examination blir det ju, men inte alls på samma sätt som elever som läser på plats i klassrum.

ALVA: Och det här var ju ett av delresultaten, eller hur Pontus? Och i översikten beskriver ni ju olika strategier. Vill du berätta mer om det?

PONTUS: Jo, det finns ju då lite olika strategier för lärare att individanpassa undervisning. Och individuell handledning är kanske det tydligaste sättet att möta varje elev utifrån de behov och förutsättningar som just den eleven har. Men lärare som jobbar med en grupp av elever har ju inte alltid tid och möjlighet till individuell handledning och då blir det kanske viktigare med gruppering då, som vi hittade, vad forskningen visar är en annan dominerande strategi som lärare använder sig av för att individanpassa undervisning. Och det är helt enkelt så att man, att lärare eller skolledare ser till att skapa grupper där elever med liknande behov och förutsättningar hamnar i samma grupp. Och det här har ju också för- och nackdelar. Det här kan ju, det kan ju alla se att det kan ju skapa en situation där en elev inte känner sig

nöjd med den gruppen som den hamnar i, men man ändå tvingas till det valet.

ALVA: Jag måste få höra med dig Daniel, hur jobbar ni med grupper och grupperingar?

DANIEL: Ja, vi har grupperingar på vår skola. Det är skulle jag säga en ganska trubbig indelning, men vi jobbar utifrån någonting vi kallar för tema så beroende på hur mycket man har läst sedan tidigare, hur många gymnasiepoäng man har med sig sedan tidigare så hamnar man i en grupp, och de som har läser längst hos oss de läser motsvarande en gymnasieutbildning eller motsvarande i tid och då är det ju tre år. En del elever kommer in och har nästan läst färdigt sin gymnasie-utbildning. Behöver kanske läsa ett år, eller ett år blir det för att man ska få in det här så kallade omfattningskravet. Så att så är det och det finns naturligtvis en idé med att göra så, men det är en ganska trubbig indelning. Om man hamnar hos oss, ska läsa ett år så kan det bli så att man placeras in i en grupp med elever som redan har läst två år, och då innehållsmässigt så kan det bli problematiskt skulle jag säga, därför att man kanske i första hand skulle behöva repetera vissa grund-läggande områden, till exempel inom samhällskunskapen som jag undervisar i. Och då hamnar man med elever som redan har gjort det och, ja det blir någon sorts målkonflikt upplever jag, för att jag vill erbjuda mina elever utmaningar och också att det ska kunna motsvara fördjupningskurser så att de får med sig behörigheter. Den biten, hur man löser den grupperingen är svår. Vi har inte lyckats lösa det på något bättre sätt än så.

[MUSIK]

DANIEL: Man kan säga också att vi har ju ett stort bekymmer, eller utmaningen vi har är att vi har kontinuerlig antagning, så att vi har antagning både två gånger per läsår och det ställer också till det om man då jämför med gymnasieskolan så är det betydligt enklare att organisera undervisningen utifrån kurser.

ALVA: Just det, för det är två gånger per år då så att det blir lite stökigare eller?

DANIEL: Ja, det är stökigare för att då ska elever placeras in i grupper där man har påbörjat moment och det sista vi vill, det är att det ska bli tjatigt så att de behöver läsa samma sak. Det vill man försöka undvika, men hur man än gör så blir det problematiskt att få till grupperingarna.

ALVA: Det är ju svårt det här. Jag tänkte vi har ju pratat om många olika saker. Är det något som jag inte har frågat om som ni gärna vill ta upp?

DANIEL: Ja, jag har funderat lite, eller det gör man ju alltid som lärare, hur man bäst når elever. Och där tyckte jag det var intressant att läsa i den här översikten att en strategi är att försöka nå, och kanske framförallt då inom vuxenutbildningen, att man drar nytta av elevers olika bakgrund och att man i så stor utsträckning som möjligt försöker nå dem där de är. Och där har vi en fördel inom folkhögskolan, att vi inte så strängt behöver att förhålla oss till gymnasieskolans kurser i centralt innehåll och så utan vi kan arbeta mer tematiskt, vi kan utgå från våra elevers intresse i större utsträckning. Men där finns det ju också, ja, ni skrev i rapporten om någon slags paradox mellan vad jag som lärare känner att jag vill driva undervisningen emot, kontra det som våra elever är intresserade av och att det i slutändan blir det någon sorts kompromiss. Jag försöker i bästa fall arbeta utifrån ett tema. Till exempel nu arbetar vi i tema kriminalitet, det är något som engagerar många elever och det är också då det funkar bäst tycker jag, när man utgår, man bollar över till dem. Vi startar med någon slags mindmap: det här är temat, vad vore intressant att fördjupa sig i inom det här temat?

ALVA: Ja, Pontus håller du med?

PONTUS: Ja, det är jättespännande och det är väl det här som är en inbunden kraft i undervisning för vuxna elever, att de sitter med så rika erfarenheter från tidigare yrkesliv eller utbildning eller privatliv. Och det var en studie här från Danmark som, där forskarna förklarade hur bland annat i en klass där en elev tidigare hade jobbat med grisuppfödning, hur läraren plötsligt började inse att okej, om jag kan använda exempel i min undervisning som handlar om grisuppfödning så kommer det verkligen resonera med eller läraren kunde skapa en resonans kring, eller mellan vad den här eleven hade för tidigare erfarenheter och vad läraren ville förmedla för kunskapsinnehåll. Och att det verkligen är en resurs som är unik för vuxenutbildning.

ALVA: Ja, och det är ju roligt att ta tillvara på, eller hur?

DANIEL: Ja, och där upplever jag att det är ganska skönt att kunna vara ödmjuk inför att jag som lärare, det finns ganska mycket jag inte kan och det är ganska skönt, återigen då inom folkhögskolan, att det är högt i tak och mina elever vet saker som jag inte vet, i många fall, och kunna dra nytta av det och utnyttja det. Att

liksom vara helt ärlig med det att tillsammans så kommer vi att nå hit men vi hjälps åt i det här. Och det upplever jag det blir den bästa undervisningen. Jag lägger ingen stolthet i att inte kunna allt i detalj kring ett ämne utan det intressanta är att vi når framåt tillsammans. Återigen då kopplat till just det här temat, tema kriminalitet, där det finns ett stort intresse och nyfikenhet kring de här frågorna, kring brott och straff och så. Ett annat exempel som jag arbetat med tidigare är tema migration där jag hade en grupp elever med, där merparten har bakgrund i andra länder, där vi gjorde en komparativ studie mellan dagens invandring till Sverige med dåtidens utvandring och just att försöka hitta, se mönster och se historiens linjer och kunna knyta an till elevers erfarenheter och deras liv. Just i sådana möten blir det, alltså det är då undervisningen blir som bäst tycker jag.

ALVA: Jag håller helt med. Det är så roligt att ha dig här apropå att få ta del av andras erfarenheter. Det är precis det jag känner att vi får göra nu. Så kul att få höra både dina erfarenheter från klassrummet och ja, få ta del av den forskning som du har sammanställt Pontus, tillsammans med kollegor. Så stort tack för att ni har varit med. Tack Daniel och tack Pontus.

DANIEL: Tack, trevligt att vara här.

PONTUS: Tack så mycket.

INFORÖST 6: Du har lyssnat på Skolforskningspodden. En podd där undervisning och forskning möts. Vi finns också på webben, skolforskningsportalen.se.